

Från novis till professionell – en professionsutvecklingsmatris

Förmåga att reflektera över...	... sina personliga erfarenheter (erfarenhetsbaserade argument)	... andras systematiserade erfarenheter (teoribaserade argument)	... sina personliga värderingar (etiska argument)
Nivå 1 Relaterar sin syn på lärarrollen genom att ...	... använda gjorda erfarenheter i nya situationer. ... inse lärandemiljöers betydelse.	... kunna redogöra för teorier om lärande.	... uttrycka hur egna värderingar synliggörs i lärarrollen. ... inse att lärare kan betona olika värderingar.
Nivå 2 Utformar en undervisning på vetenskaplig grund och gjorda erfarenheter genom att ...	... ställa frågan varför det blev som det blev och försöka finna mönster i sin undervisning eller verksamhet.	... reflektera över och jämföra sin egen undervisning eller verksamhet utifrån olika lärande teorier.	... se relationer mellan den egna undervisningen eller verksamheten och egna värderingar. ... relatera egna värderingar till värden i styrdokumentet.
Nivå 3 Uttrycker sin undervisning eller verksamhet utifrån en vetenskaplig grund och gjorda erfarenheter genom att...	... förklara och motivera sitt handlande mot bakgrund av gjorda erfarenheter. ... vara beredd att pröva och kritiskt granska alternativa tillvägagångssätt i sin fortsatta utveckling.	... förklara och motivera sina valda ståndpunkter med hjälp av andras systematiserade erfarenheter. ... utveckla ett professionellt språk för att beskriva sin undervisning eller verksamhet.	... motivera egna värderingar och hur de tar sig uttryck i den egna verksamheten.
Nivå 4 Tar utgångspunkt i vetenskapliga perspektiv och gjorda erfarenheter för att driva såväl egen som gemensam utveckling av verksamheten genom att...	... kommunicera sina gjorda erfarenheter och ta ansvar för att reflektera och utvecklas tillsammans med andra.	... referera till teorier om lärande och kunskapsutveckling i didaktiska samtal om verksamhetens utveckling.	... diskutera och kritiskt granska de värderingar och teorier som ligger bakom gjorda val och effekter av val i gjord undervisning eller verksamhet.

Matrisen: Progression mot en didaktisk kompetens

Förmåga att...	använda och utveckla relevant ämnes och ämnesdidaktiskt kunnande.	sätta upp relevanta mål och bedöma och värdera barns eller elevers lärande och utveckling.	verka för en förskola eller skola för alla med hjälp av olika lärandeteorier, innehåll, arbetsformer och arbetssätt.
Nivå 1 Reflekterar över didaktiska frågor genom att -	...visa vilja och förmåga att fördjupa och bredda sitt ämnes och ämnesdidaktiska kunnande. ...arbeta med stöd av handledare eller givna modeller.	...ha kunskap om vilka mål som styr verksamheten. ...söka och beskriva tecken på barns eller elevers lärande. ...ge barn eller elever konstruktiv respons på deras arbete. ...ta del av olika kriterier och reflektera över deras innebörd vid bedömning.	...arbeta utifrån färdiga planeringar eller annat anvisat material. ...visa insikt om att barn eller elever har olika förutsättningar.
Nivå 2 Prövar och omprövar samt diskuterar olika didaktiska val genom att-	...utveckla relevant ämneskunnande för att genomföra verksamheten. ...strukturera och konkretisera sitt ämneskunnande så att det blir begripligt för barn eller elever. ...visa förmåga till samspel och dialog med barn eller elever.	...visa förmåga att tolka styrdokumentens mål och koppla dem till den egna verksamheten. ...tillämpa de utvärderings och bedömningskriterier som gäller för ämnet, kursen eller verksamheten. ...föreslå hur barn eller elever kan förbättra arbetssätt och resultat. ...pröva kvalitativ metod för respons och bedömning.	...planera och genomföra verksamhet utifrån egna tankar och idéer. ...tillämpa olika arbetsformer som främjar barnenes eller elevernas lärande både individuellt och i grupp. ...intressera sig för och reflektera över barns eller elevers olika sätt att lära och låta resultat ligga till grund för fortsatt planeringsarbete. ...pröva och jämföra olika läromedel inklusive IKT.
Nivå 3 Motiverar och analyserar sina didaktiska val genom att -	...visa förmåga att generalisera och se samband. välja innehåll och arbetssätt utifrån barns eller elevers förutsättningar och behov. ...engagera barn eller elevers med hjälp av sitt ämnes och ämnesdidaktiska kunnande. ...utveckla lärarrollen i relation till barns och elevers utveckling och lärande.	...formulera och kommunicera relevanta mål och bedömningskriterier utifrån styrdokumentet så att barn eller elever och föräldrar förstår. ...stimulera barn eller elever att själva utvärdera och reflektera över resultat. ...använda kvalitativa metoder för respons och bedömning.	...motivera, planera och leda undervisning eller verksamhet med hänsyn till barns eller elevers skiftande förmågor, intressen och behov samt med hänsyn till perspektiv som jämlikhet (klass, kön, etnicitet, sexualitet, funktionsnedsättning) och hållbar utveckling. ...stimulera barn eller elever att ta ansvar för och reflektera över sitt eget lärande. ...värdera och välja olika läromedel inklusive IKT.
Nivå 4 Bidrar med analyser och reflektioner i kollegiets didaktiska samtal genom att -	...kontinuerligt fördjupa sitt ämnes och ämnesdidaktiska kunnande. ...göra bedömningar och prioriteringar av verksamhetens innehåll och arbetssätt utifrån olika teoretiska perspektiv.	...utifrån olika teoretiska perspektiv bidra till samtal om lokala mål för verksamheten. ...använda bedömning som redskap för att utveckla barns eller elevers lärande. ...använda utvärdering som redskap för att utveckla verksamheten.	...utforma långsiktiga strategier för att få alla barn eller elever att lära och utvecklas efter sina förutsättningar. ...identifiera och bidra till att lösa eventuella strukturella problem. ...utveckla funktionella läromedel inklusive IKT.

Matrisen: Progression mot ett kommunikativt och demokratiskt ledarskap

Förmåga att...	... leda och verka för barns eller elevers inflytande.	... agera efter värdegrund och hantera konflikter.	... kommunicera och samverka.
Nivå 1 Söker sin ledarroll genom att ...	... uppmärksamma skillnaden mellan att vara privat och personlig och mellan att vara elev, kompis, förälder och lärare. ... leda en grupp barn eller elever med planerat material. ... inse vikten av tydlighet och struktur. ... bilda sig en egen uppfattning om former för elevinflytande samt föräldrars delaktighet i förskolan eller skolan.	... sträva efter att visa alla barn eller elever respekt. ... beakta grundlägganden värderingar i styrdokumentet. ... reflektera över gränssättning i förskola eller skola. ... uppmärksamma konfliktsituationer och reflektera över möjliga lösningar.	... visa öppenhet för att etablera kontakt och föra dialog med barn eller elever. ... visa engagemang och intresse för barn eller elever och dras villkor och behov. ... uttrycka sig tydligt såväl muntligt som skriftligt i kommunikation med barn eller elever. ... visa vilja till samarbete och dialog med verksamhetens personal.
Nivå 2 Prövar och utvecklar en egen ledarroll genom att ...	... reflektera över det egna ledarskapet och se sina starka respektive svaga sidor. ... eftersträva tydlighet och struktur i sitt ledarskap. ... visa ett empatiskt förhållningssätt. ... i dialog med barn eller elever vara lyhörd för yttranden och stämningar i gruppen och ta hänsyn till detta i fortsatt arbete. ... ta del av olika former av föräldrasamverkan.	... visa insikt om behovet av att ibland bemöta barn eller elever olika för att uppnå likvärdighet. ... ge exempel på hur styrdokumentens värderingar kan komma till uttryck i egen verksamhet. ... sträva efter ett demokratiskt förhållningssätt i sitt agerande. ... att försöka hantera problem och konfliktsituationer.	... sträva efter att se och bekräfta varje individ. ... leda resonerande samtal i lyhört samspel med barn eller elever både enskilt och i grupp. ... behärska ett berättande och förklarande framställningssätt. ... ta aktiv del i arbetslagets löpande arbete. ... tillvarata de möjligheter som erbjuds för att tillägna sig kunskap om verksamhetens olika delar. ... visa social kompetens i mötet med personal och föräldrar.
Nivå 3 Motiverar och analyserar sina didaktiska val genom att ...	... organisera sitt arbete på ett genomtänkt sätt och överblicka konsekvenserna. ... inse hur personliga värderingar kommer till uttryck i ledarskapet. ... vara flexibel och kunna hantera oförutsedda händelser. ... ge barn eller elever möjlighet att reflektera över sitt lärande. ... samverka med barn eller elever och föräldrar samt reflektera över vad som sker i detta samspel.	... målmedvetet arbeta med att skapa ett öppet och förtroendefullt klimat i gruppen eller klassen, där alla barn eller elever utvecklas, blir bekräftade och känner sig trygga. ... ha strategier för hur styrdokumentens värderingar kan komma till uttryck i egen verksamhet. ... reagera konstruktivt på kränkningar.	... på ett inklämmande sätt kommunicera med såväl hela barngrupper eller klasser som enskilda individer. ... samverka med kollegor och föräldrar. ... formulera sig så att det främjar alla barns eller elevers förståelse och lärande. ... behärska och använda olika kommunikativa färdigheter (t ex kroppsspråk, drama, musik, bilder). ... vara lyhörd och kunna byta perspektiv. ... utveckla lärandemiljöer som på ett demokratiskt sätt stimulerar barns eller elevers lärande och utveckling.
Nivå 4 Bidrar med analyser och reflektioner i kollegiets didaktiska samtal genom att ...	... visa tilltro till vad han eller hon kan utföra tillsammans med andra. ... fungera som arbetsledare för och samverkanspartner till såväl barn eller elever som vuxna (i arbetslaget). ... se barns eller elevers och föräldrars delaktighet som en tillgång i verksamhetens löpande arbete. ... uppmuntra barn eller elever och föräldrar att reflektera över verksamheten i förskolan eller skolan.	... aktivt arbeta med samt utveckla och utvärdera värdegrundsfrågor. ... uppmuntra pluralistiska samtal om värdegrunden inom ramen för demokratiska principer. ... se mönster i konfliktsituation, vara uppmärksam på maktstrukturer och försöka hitta hållbara lösningar.	... planera och samarbeta ämnesövergripande och även söka kontakter och samarbete utanför skolans ram. ... anta kommunikativa utmaningar. ... visa intresse för läraruppdraget i en decentraliserad förskola eller skola samt delta i en debatt som kan leda till en konkret skolutveckling.